ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 29.5.2024
COM(2024) 212 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

σχετικά με την αξιολόγηση του μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης - Ενίσχυση της ετοιμότητας της ΕΕ σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή — ΜΠΠΕ, ενίσχυση της ετοιμότητας της ΕΕ 2

2. Επίτευξη αποτελεσμάτων παρά τις προκλήσεις — Αναδυόμενες απειλές στον ορίζοντα 2

3. Πορίσματα της αξιολόγησης — λειτουργία του ΜΠΠΕ σε ένα μεταβαλλόμενο τοπίο κινδύνων 6

4. Προοπτικές — Διδάγματα από το παρελθόν για την ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ να αντιμετωπίζει κρίσεις 8

5. Συμπέρασμα 11

1. Εισαγωγή — ΜΠΠΕ, ενίσχυση της ετοιμότητας της ΕΕ

Στον απόηχο μιας καταστροφής, η πολιτική προστασία[1] αποτελεί σανίδα σωτηρίας για τους πληγέντες πληθυσμούς. Όταν οι ικανότητες μιας χώρας αποδεικνύονται ανεπαρκείς σε περίπτωση κρίσης, ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας της Ένωσης (στο εξής: ΜΠΠΕ)[2] παρέχει τη βασική υποδομή λειτουργίας, διευκολύνοντας τη συλλογική αντίδραση της Ευρώπης, τόσο εντός όσο και εκτός των συνόρων της.

Ενώ κατά την αξιολογηθείσα περίοδο 2017-2022 καταγράφηκαν περισσότερες από 500 ενεργοποιήσεις του ΜΠΠΕ, ο ΜΠΠΕ κλήθηκε να αναλάβει δράση σε περισσότερες από 320[3] περιπτώσεις μόνο κατά το διάστημα 2020-2022, σημειώνοντας πενταπλάσια αύξηση σε σύγκριση με τον μέσο όρο της προηγούμενης δεκαετίας. Αυτή η ανοδική τάση τονίζει την αυξανόμενη σημασία του ΜΠΠΕ για την ενίσχυση της ετοιμότητας της Ένωσης απέναντι σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης σε όλα τα επίπεδα.

Το 2021 το βραβείο χρηστής διοίκησης του Ευρωπαίου Διαμεσολαβητή αναγνώρισε την εξαιρετική συμβολή της ΓΔ ECHO και της ΕΥΕΔ, οι σημαντικές προσπάθειες των οποίων διευκόλυναν τον επαναπατρισμό άνω του μισού εκατομμυρίου πολιτών της ΕΕ που είχαν εγκλωβιστεί σε ολόκληρο τον κόσμο λόγω της πανδημίας COVID-19.

Αυτό καταδεικνύει τον καίριο ρόλο που διαδραματίζουν τα θεσμικά όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ στο πλαίσιο του ΜΠΠΕ στη στήριξη και τη συμπλήρωση της δράσης των κρατών μελών σε περιόδους κρίσης. Στην ουσία, η διαφύλαξη της κοινωνίας, της φύσης και της πολιτιστικής κληρονομιάς μας εξαρτάται από την ικανότητά μας να προλαμβάνουμε και να προετοιμαζόμαστε για μελλοντικές καταστροφές. Η πολιτική προστασία δεν λειτουργεί μεμονωμένα· απαιτεί συνεργατικές προσπάθειες, την κατάργηση των στεγανών και τη συνεργασία ως συνεκτική Ένωση για την ενίσχυση της συλλογικής μας ανθεκτικότητας και ετοιμότητας.

Στην παρούσα ανακοίνωση περιγράφονται οι εξελισσόμενες ανάγκες και προκλήσεις που αντιμετωπίζει το τοπίο της πολιτικής προστασίας στην Ευρώπη και διατυπώνονται συστάσεις για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας όλων των μέτρων πρόληψης, ετοιμότητας και αντιμετώπισης του ΜΠΠΕ στο πλαίσιο της διαχείρισης καταστροφών.

2. Επίτευξη αποτελεσμάτων παρά τις προκλήσεις — Αναδυόμενες απειλές στον ορίζοντα

Το τοπίο των κινδύνων της Ευρώπης εξελίσσεται σε έντονο βαθμό. Σήμερα η ΕΕ βρίσκεται αντιμέτωπη με πολλαπλές, ταυτόχρονες προκλήσεις και απειλές διαφορετικού χαρακτήρα και αυξανόμενης πολυπλοκότητας. Η αύξηση του αριθμού των συγκρούσεων, των ανθρωπογενών και φυσικών καταστροφών —συμπεριλαμβανομένων των ακραίων καιρικών φαινομένων— και ο μεταβαλλόμενος χαρακτήρας των κινδύνων ασφάλειας θέτουν όλο και

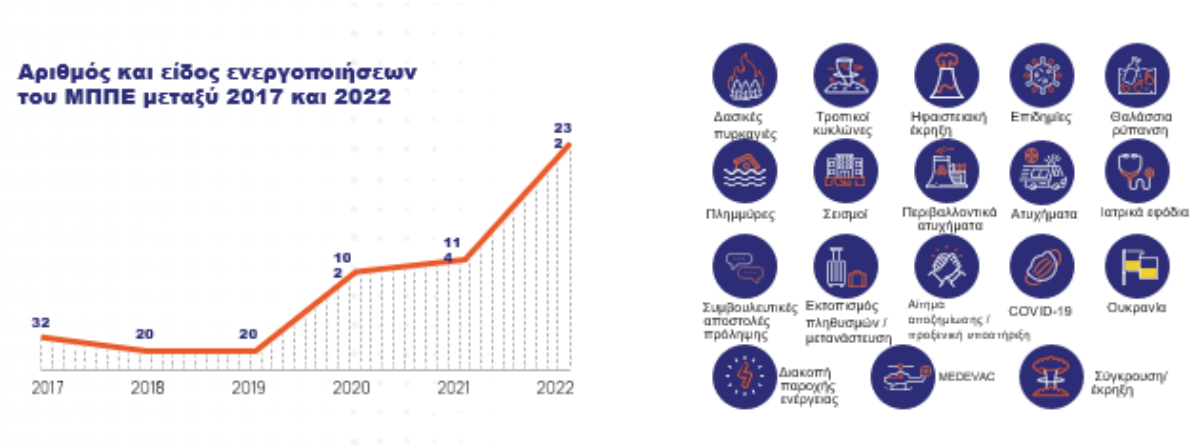
[1] Η πολιτική προστασία συνίσταται στην παροχή βοήθειας έκτακτης ανάγκης υπό την αιγίδα των κυβερνητικών αρχών όσον αφορά την προετοιμασία για μια καταστροφή ή αμέσως μετά από αυτήν στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

[2] Στον μηχανισμό πολιτικής προστασίας της Ένωσης συμμετέχουν τα 27 κράτη μέλη και 10 τρίτες χώρες (Αλβανία, Βόρεια Μακεδονία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Ισλανδία, Μαυροβούνιο, Μολδαβία, Νορβηγία, Ουκρανία, Σερβία και Τουρκία).

[3] Παρότι η ενεργοποίηση από την Ουκρανία το 2022 σε σχέση με τον πόλεμο καταγράφηκε μόνο μία φορά, περιλαμβάνει περισσότερα από 120 επικαιροποιημένα αιτήματα παροχής βοήθειας.

περισσότερο υπό αμφισβήτηση τη δομή διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών της ΕΕ και την ικανότητα του ΜΠΠΕ να λειτουργεί αποτελεσματικά. Η σταθερή αύξηση του αριθμού των ενεργοποιήσεων του ΜΠΠΕ τα τελευταία χρόνια δείχνει ότι η τάση αυτή θα συνεχιστεί περαιτέρω.

Διάγραμμα 1 — Αριθμός και είδη ενεργοποιήσεων του ΜΠΠΕ

Το διάγραμμα (αριστερά) δείχνει τον αυξανόμενο αριθμό ενεργοποιήσεων του ΜΠΠΕ από το 2017 έως το 2022. Οι κύκλοι (δεξιά) απεικονίζουν τα είδη των κρίσεων που αντιμετώπισε ο ΜΠΠΕ το ίδιο χρονικό διάστημα.

Οι πέντε βασικές διαστάσεις που περιγράφονται παρακάτω αποτελούν παράδειγμα αυτού του εξελισσόμενου τοπίου κινδύνων και καταδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο ο ΜΠΠΕ χρησιμοποιεί ήδη την ικανότητά του να προσαρμόζεται και το σύνολο των μέσων που διαθέτει για την αντιμετώπιση των κινδύνων σε αυτές τις διαστάσεις. Ωστόσο, αναμένεται ότι οι εξελισσόμενοι κίνδυνοι θα έχουν σημαντικότερο αντίκτυπο στην Ευρώπη στο μέλλον, πιθανώς διευρύνοντας το χάσμα στον τρόπο με τον οποίο η Ευρώπη αντιμετωπίζει τους κινδύνους.

2.1. Διαχείριση της πολυπλοκότητας: συντονισμένες αντιδράσεις σε αναδυόμενες κρίσεις

Η αξιολόγηση υπογράμμισε την αξιοσημείωτη ευελιξία του ΜΠΠΕ όσον αφορά την προσαρμογή στις εξελισσόμενες προκλήσεις[4]. Οι ταχείες προσαρμογές που έγιναν στη νομοθεσία της ΕΕ για να ληφθούν υπόψη τα εργαλεία της ΓΔ ECHO αναφέρθηκαν ως χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της ευελιξίας. Υπό αυτό το πρίσμα, στον απόηχο της πανδημίας COVID-19, η σημαντική αναβάθμιση της ικανότητας δημιουργίας αποθέματος ιατρικού εξοπλισμού στο πλαίσιο του rescEU θεωρήθηκε αξιοσημείωτο επίτευγμα από τη συντριπτική πλειονότητα των ενδιαφερόμενων μερών[5], τόσο σε εθνικό όσο και σε ενωσιακό επίπεδο.

Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου αξιολόγησης, κατέστη προφανές ότι το Κέντρο Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών (ΚΣΑΕΑ) διαδραμάτισε καίριο συντονιστικό ρόλο μεταξύ των αρχών πολιτικής προστασίας και υγείας, καθώς και μεταξύ των υπουργείων εξωτερικών των κρατών μελών και των συμμετεχόντων κρατών από κοινού με την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (στο εξής: ΕΥΕΔ) και τις αντιπροσωπείες της ΕΕ. Επιπλέον, από κοινού με τον Γενικό Γραμματέα, διευκόλυνε τον συντονισμό μεταξύ

[4]Η πλειονότητα όσων απάντησαν στην έρευνα που διεξήχθη στις αρχές των κρατών μελών (ICF, ανεξάρτητη υποστηρικτική μελέτη του ΜΠΠΕ 2017-2022).
[5]Έρευνα στις αρχές των κρατών μελών και στα θεσμικά όργανα της ΕΕ (ICF, ανεξάρτητη υποστηρικτική μελέτη του ΜΠΠΕ 2017-2022).

των Διευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της ΕΥΕΔ και του Συμβουλίου. Αυτή η διατομεακή συνεργασία αποδείχθηκε καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19, συμπεριλαμβανομένης της παροχής ιατρικών εφοδίων και υλικοτεχνικής υποστήριξης για την προξενική βοήθεια σε σχέση με τον επαναπατρισμό πολιτών της ΕΕ που είχαν εγκλωβιστεί σε τρίτες χώρες. Σ' αυτό το πλαίσιο, οι καινοτόμες προσεγγίσεις και η προσαρμοστικότητα σε νέες καταστάσεις αποτέλεσαν βασικούς παράγοντες επιτυχίας.

2.2. Δυναμικές προκλήσεις: προσαρμογή των συστημάτων χαρτογράφησης κινδύνων και έγκαιρης προειδοποίησης

Η ειδική ομάδα εστίασης επιστημόνων που συμβάλλει στην αξιολόγηση του ΜΠΠΕ εντόπισε τομείς που επιδέχονται βελτίωση, ώστε να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης (στο εξής: ΣΕΠ) στην αύξηση της ετοιμότητας σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο. Ειδικότερα, το ΣΕΠ θα μπορούσε να αναθεωρηθεί ώστε:

1. να διασφαλιστεί ότι οι **πληροφορίες είναι λιγότερο κατακερματισμένες** στα συστήματα ΣΕΠ σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο: αρκετά ενδιαφερόμενα μέρη τόνισαν ότι η διαχείριση τεράστιου όγκου πληροφοριών από διάφορα συστήματα συνιστά πρόκληση, γεγονός που καθιστά δύσκολη την ταχεία διενέργεια αξιολογήσεων από εμπειρογνώμονες κατά τη διάρκεια μειζόνων συμβάντων. Επιπλέον, το ΣΕΠ σε επίπεδο ΕΕ θα μπορούσε να επηρεάσει πιο συστηματικά τα εθνικά ΣΕΠ[6]·

2. **να καλύπτει περισσότερους κινδύνους**: οι κίνδυνοι που καλύπτονται αποτελεσματικότερα από τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και παρακολούθησης είναι οι δασικές πυρκαγιές, οι πλημμύρες και οι ξηρασίες, χάρη στην παρακολούθηση σχεδόν σε πραγματικό χρόνο. Ωστόσο, η παρακολούθηση των πλημμυρών, των καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας και άλλων ανθρωπογενών καταστροφών θα μπορούσε να βελτιωθεί και να καταστεί αποτελεσματικότερη[7].

2.3. Επείγουσες αντιδράσεις: κινητοποίηση πόρων για σοβαρές και διασυνοριακές φυσικές καταστροφές

Το καλοκαίρι του 2023 η Ευρώπη δοκιμάστηκε από καύσωνες, πρωτοφανείς δασικές πυρκαγιές και καταστροφικές πλημμύρες. Σε πολλές περιπτώσεις αυτά συνέβησαν ταυτόχρονα, αποτελώντας μέρος ενός ευρύτερου μοτίβου ακραίων κλιματικών συνθηκών. Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2023 οι παγκόσμιες θερμοκρασίες ανήλθαν σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα, υπερβαίνοντας το όριο του 1,5 °C που ορίζεται στη συμφωνία του Παρισιού.

[6]Στο πλαίσιο αυτό, μία εθνική αρχή παρατήρησε ότι τα εθνικά συστήματα ορισμένων χωρών είναι καλύτερα ευθυγραμμισμένα με το ενωσιακό σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης. Τόνισε μια αξιοσημείωτη περίπτωση σε σχέση με τις αιφνίδιες πλημμύρες του 2021 στη Γερμανία, όπου υπήρχαν διαθέσιμες πληροφορίες έγκαιρης προειδοποίησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά οι τοπικές και περιφερειακές αρχές δεν γνώριζαν το εν λόγω σύστημα και την έκταση των αναμενόμενων πλημμυρών.

[7] Πρόσφατο παράδειγμα ενεργοποίησης του ΜΠΠΕ σ' αυτόν τον τομέα είναι η συγχρηματοδότηση ενός νέου συστήματος έγκαιρης προειδοποίησης για όλους τους κινδύνους για την κρατική υπηρεσία πυρόσβεσης και διάσωσης της Λετονίας. Τα βασικά αποτελέσματα του έργου περιλάμβαναν μελέτη σκοπιμότητας για τη σύγκριση των διαφόρων λύσεων που θα μπορούσαν να προσφέρουν οι εταιρείες τηλεπικοινωνιών, έρευνα μεταξύ του πληθυσμού για την κατανόηση του επιπέδου ευαισθητοποίησης του λετονικού πληθυσμού έναντι του συναγερμού σε περίπτωση καταστροφών και σχέδιο της αρχιτεκτονικής του προτεινόμενου συστήματος, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών και της διαλειτουργικότητας που απαιτούνται.

Αυτό λειτουργεί ως προάγγελος των μέσων θερινών συνθηκών που θα μπορούσαν να επικρατήσουν στο μέλλον, εάν δεν αναληφθεί δράση για το κλίμα.

Τα πορίσματα της αξιολόγησης έδειξαν ότι οι εκ των προτέρων τοποθετήσεις πυροσβεστών το 2021 είχαν θετικό αντίκτυπο στη διευκόλυνση της ανταλλαγής γνώσεων μεταξύ των πυροσβεστών σε περιοχές που επλήγησαν από δασικές πυρκαγιές. Η προσέγγιση αυτή κρίθηκε επίσης θετικά ως εργαλείο για την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των τρόπων αντιμετώπισης. Το 2021 τοποθετήθηκαν εκ των προτέρων πυροσβέστες στην Ελλάδα για να βοηθήσουν στη θερινή περίοδο δασικών πυρκαγιών. Μετά τη θετική ανατροφοδότηση από τα κράτη μέλη και τα συμμετέχοντα κράτη, η πρωτοβουλία αυτή ανανεώθηκε, με τη δέσμευση 11 κρατών μελών να στείλουν σχεδόν 450 πυροσβέστες στη Γαλλία, την Ελλάδα και την Πορτογαλία στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την επικείμενη περίοδο δασικών πυρκαγιών.

Επιπλέον, στην αξιολόγηση υπογραμμίστηκε ότι η μεγάλη πλειονότητα των ενδιαφερόμενων μερών έκρινε θετικά την ευελιξία του ΜΠΠΕ και, το σπουδαιότερο, την ικανότητά του να προσαρμόζεται γρήγορα και να ανταποκρίνεται σε νέες καταστάσεις. Η θέσπιση του αποθεματικού rescEU, μαζί με την πρόσφατη, άμεση έκδοση απόφασης αύξησης του εναέριου στόλου του rescEU, χαιρετίστηκε ως αξιοσημείωτη απόδειξη των ικανοτήτων ευελιξίας και καινοτομίας του ΜΠΠΕ να συμβαδίζει με τις εξελίξεις. Η προσαρμοστικότητα του εκπαιδευτικού προγράμματος του ΜΠΠΕ και του MODEX της ΕΕ έχει επίσης επικροτηθεί και θεωρείται απόδειξη της ευελιξίας του ΜΠΠΕ.

2.4. Οι εξελισσόμενοι κίνδυνοι και απειλές κατά της ασφάλειας απαιτούν ενισχυμένες ικανότητες αντίδρασης

Η αντίδραση στον επιθετικό πόλεμο της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας σηματοδότησε τη μεγαλύτερη ενεργοποίηση του ΜΠΠΕ μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένων πολύπλοκων δραστηριοτήτων εφοδιαστικής. Στις 15 Φεβρουαρίου 2022 η Ουκρανία ενεργοποίησε τον ΜΠΠΕ στο πλαίσιο της προετοιμασίας για κατάσταση έκτακτης ανάγκης μεγάλης κλίμακας και στη συνέχεια επικαιροποιούσε αλλεπάλληλα το αρχικό αίτημά της. Τα αιτήματα περιλάμβαναν, μεταξύ άλλων, ιατρικά εφόδια, τρόφιμα, είδη για καταλύματα, πυροσβεστικό εξοπλισμό, εξοπλισμό ΤΠ και επικοινωνιών, συσκευές προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, αντίμετρα στον χημικό, βιολογικό, ραδιολογικό και πυρηνικό (ΧΒΡΠ) τομέα και γεωργικά εφόδια.

Το ΚΣΑΕΑ στήριξε την Πολωνία, τη Ρουμανία και τη Σλοβακία στη δημιουργία κόμβων εφοδιαστικής του ΜΠΠΕ[8], όπου η εισερχόμενη βοήθεια ελήφθη, ενοποιήθηκε και στη συνέχεια απεστάλη στην Ουκρανία. Επιπλέον, ως απάντηση στον σημαντικό όγκο ερωτημάτων από ιδιωτικές εταιρείες μετά την εκστρατεία «Stand for Ukraine» (Στηρίζουμε την Ουκρανία) της Επιτροπής, δημιουργήθηκε πιλοτικό έργο στο Βέλγιο για τη διοχέτευση δωρεών από τον ιδιωτικό τομέα στο πλαίσιο του rescEU.

Ανταποκρινόμενη στην αυξανόμενη ζήτηση για ιατρική περίθαλψη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΓΔ ECHO και ΓΔ SANTE) θέσπισε τυποποιημένη διαδικασία λειτουργίας για την υγειονομική εκκένωση (MEDEVAC) των εκτοπισμένων ατόμων από την Ουκρανία. Η Πολωνία, η Μολδαβία, η Σλοβακία και η Ουκρανία ζήτησαν στήριξη για τις επιχειρήσεις υγειονομικής εκκένωσης από τις αντίστοιχες χώρες τους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες με διαθέσιμη νοσοκομειακή ικανότητα.

[8] Χρηματοδότηση-υποστήριξη αγαθών που διοχετεύονται μέσω κόμβων.

Επιπλέον, σκοπός της πρωτοβουλίας εκπόνησης σεναρίων[9] είναι η παροχή διεξοδικών στοιχείων για περαιτέρω βελτιώσεις στο πλαίσιο του ΜΠΠΕ με στόχο την αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναμένονται στο εξελισσόμενο τοπίο κινδύνων της Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένων των αλυσιδωτών επιπτώσεων των απειλών κατά της ασφάλειας, οι οποίες ενδέχεται να οδηγήσουν σε αυξημένη πιθανότητα επέλευσης καταστροφών με μεγάλο αντίκτυπο, σε διατομεακό επίπεδο και σε πολλές χώρες. Στην ουσία, τα σενάρια ενισχύουν την ανάγκη για πρόσθετους πόρους, προσαρμογές στην υφιστάμενη λειτουργία του ΜΠΠΕ καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και σχετικές τροποποιήσεις του νομικού πλαισίου του ΜΠΠΕ.

2.5. Προστασία των ευάλωτων ατόμων: αντιμετώπιση των επιπτώσεων των καταστροφών στις ευάλωτες ομάδες

Οι κλιματικοί κίνδυνοι επηρεάζουν δυσανάλογα τους ευάλωτους πληθυσμούς λόγω κοινωνικοοικονομικών παραγόντων, όπως το εισόδημα, το φύλο, η ηλικία, η αναπηρία, η υγεία και ο κοινωνικός αποκλεισμός, όπου τα προϋπάρχοντα μειονεκτήματα υπονομεύουν περαιτέρω την ικανότητα των ευάλωτων ομάδων να ανακάμπτουν από καταστροφές[10]. Από την έναρξη του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας έχουν τεκμηριωθεί η έμφυλη και σεξουαλική βία, η ρητορική μίσους και η ξενοφοβία.

Στο πλαίσιο αυτό και με βάση τη σύσταση και την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τους ενωσιακούς στόχους ανθεκτικότητας στις καταστροφές[11], η Επιτροπή τάχθηκε υπέρ της συστηματικής εξέτασης των ειδικών αναγκών των ατόμων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία και των παιδιών, στο πλαίσιο των εθνικών συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης.

3. Πορίσματα της αξιολόγησης — λειτουργία του ΜΠΠΕ σε ένα μεταβαλλόμενο τοπίο κινδύνων

Η νέα πραγματικότητα της διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης που περιγράφεται παραπάνω έχει παράσχει πολυάριθμες ευκαιρίες στον ΜΠΠΕ να καταδείξει την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά του ως μέσο έκτακτης ανάγκης που μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω την ανθεκτικότητα της Ευρώπης απέναντι σε σύνθετες, μακροχρόνιες και, σε ορισμένες περιπτώσεις, ταυτόχρονες κρίσεις. Τα κύρια πορίσματα για τις επιδόσεις του ΜΠΠΕ κατά την περίοδο 2017-2022 υπογραμμίζουν αυτή την εκτίμηση.

[9]Εφαρμόζεται βάσει του άρθρου 10 παράγραφος 1 της απόφασης αριθ. 1313/2013/ΕΕ.

[10] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών: Διαχείριση των κλιματικών κινδύνων — προστασία των ανθρώπων και της ευημερίας [COM(2024) 91 final] <b04a5ed8-83da-4007-9c25-1323ca4f3c92_el (europa.eu)>.

[11] Σύσταση της Επιτροπής, της 8ης Φεβρουαρίου 2023, σχετικά με τους ενωσιακούς στόχους ανθεκτικότητας στις καταστροφές (2023/C 56/01), <EUR-Lex - 32023H0215(01) - EL - EUR-Lex (europa.eu)>· Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: «Στόχοι της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανθεκτικότητα στις καταστροφές: από κοινού δράση για την αντιμετώπιση μελλοντικών καταστάσεων έκτακτης ανάγκης [COM(2023) 61 final], < EUR-Lex - 52023DC0061 - EL - EUR-Lex (europa.eu)>.

Κύρια πορίσματα για τις επιδόσεις του ΜΠΠΕ από την αξιολόγηση της περιόδου 2017-2022

1. Ο ΜΠΠΕ προσαρμόστηκε στις μεταβαλλόμενες πιέσεις και απαιτήσεις και διατήρησε με επιτυχία υψηλό ποσοστό απόκρισης παρά τις αυξανόμενες ενεργοποιήσεις.
2. Ο ΜΠΠΕ έχει επιδείξει ευελιξία όσον αφορά την προσαρμογή στις εξελισσόμενες ανάγκες πραγματικών καταστάσεων και απρόβλεπτων γεγονότων. Οι καινοτόμες απαντήσεις στις νέες διαστάσεις των κρίσεων αποτέλεσαν βασικό παράγοντα επιτυχίας.
3. Ο ΜΠΠΕ ενίσχυσε τις διαστάσεις του όσον αφορά την πρόληψη και την ετοιμότητα, βελτιώνοντας τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας.
4. Ο ΜΠΠΕ συνέβαλε στην ενίσχυση της ετοιμότητας για την αντιμετώπιση καταστροφών σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο.
5. Ο ΜΠΠΕ συντέλεσε στην ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των φορέων πολιτικής προστασίας και των μη παραδοσιακών φορέων διαχείρισης καταστροφών.
6. Ο ΜΠΠΕ συνέβαλε στην ευαισθητοποίηση της κοινότητας πολιτικής προστασίας έναντι των καταστροφών.
7. Η χαρτογράφηση των κινδύνων μέσω της επισκόπησης των κινδύνων σε επίπεδο ΕΕ συνέβαλε στην ενίσχυση της πρόληψης καταστροφών, μολονότι εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά τη συγκρισιμότητα και τη διαθεσιμότητα των δεδομένων.
8. Ο ΜΠΠΕ διευκόλυνε τη διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ της ΕΕ, των κρατών μελών και των συμμετεχόντων κρατών όσον αφορά την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση καταστροφών.
9. Η ΓΔ ECHO και οι εθνικές αρχές πολιτικής προστασίας αντιμετωπίζουν περιορισμούς όσον αφορά τους πόρους και σημαντικό φόρτο εργασίας.

Επιπλέον, η αξιολόγηση κατέδειξε ότι το εξελισσόμενο τοπίο κινδύνων και απειλών έθεσε επίσης σε δοκιμασία τα όρια του ΜΠΠΕ. Την αξιολόγηση αυτή συμμερίζεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για το ευρύτερο ευρωπαϊκό σύστημα διαχείρισης κρίσεων. Σε αρκετά συμπεράσματα του Συμβουλίου για τα έτη 2023[12] και 2024[13] αναγνωρίζονται οι προκλήσεις που θέτουν οι διατομεακές και διασυνοριακές κρίσεις, καθώς και οι φυσικές και οι ανθρωπογενείς καταστροφές, οι οποίες επιδεινώνονται περαιτέρω από την προβλεπόμενη αύξηση των κλιματικών κινδύνων.

Συνολικά, δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας της Ευρώπης σε στρατηγικούς τομείς μέσω μιας προσέγγισης για όλους τους κινδύνους όσον αφορά την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση με τη χρήση σχετικών μηχανισμών, συμπεριλαμβανομένου του ΜΠΠΕ. Επιπλέον, η ικανότητα διατήρησης των κοινωνικών λειτουργιών εξαρτάται από το αν τα κράτη μέλη ενσωματώνουν συστηματικά την προσέγγιση για όλους τους κινδύνους σε όλες τις σχετικές πολιτικές, διασφαλίζοντας μ' αυτόν τον τρόπο την ανθεκτικότητα ήδη από τον σχεδιασμό[14]. Η πρώτη γραμμή άμυνας στη διαχείριση κινδύνων έγκειται σε πολιτικές που μπορούν να μειώσουν τα τρωτά σημεία και να περιορίσουν την έκθεση του ανθρώπου[15]. Στο πλαίσιο αυτό, οι προσπάθειες προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και μετριασμού της είναι καίριας σημασίας για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της ικανότητας αντιμετώπισης κρίσεων της ΕΕ. Λαμβανομένης υπόψη της προαναφερθείσας πολιτικής καθοδήγησης, η διασφάλιση της βιώσιμης λειτουργίας του υφιστάμενου μοντέλου διαχείρισης καταστάσεων

[12] Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 29/30 Ιουνίου 2023 και στις 26/27 Οκτωβρίου 2023.
[13] Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις 21/22 Μαρτίου 2024.
[14] Οι διαρθρωτικές αποφάσεις, όπως οι αποφάσεις για τον χωροταξικό σχεδιασμό, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όλους τους σχετικούς κινδύνους και να εγκρίνονται από τις εθνικές αρχές που είναι αρμόδιες για την ανθεκτικότητα των κρίσιμων υποδομών και οντοτήτων.
[15] COM(2024) 91 final.

έκτακτης ανάγκης του ΜΠΠΕ έχει καταστεί βασικό μέλημα. Ταυτόχρονα, υπάρχει αναγνωρισμένη ανάγκη περαιτέρω εφοδιασμού του ΜΠΠΕ για νέα είδη επικινδυνότητας και νέους κινδύνους στο πλαίσιο μιας πιο συμπεριληπτικής προσέγγισης για όλους τους κινδύνους στην ευρύτερη αρχιτεκτονική διαχείρισης κρίσεων της Ευρώπης.

Στο ίδιο πνεύμα, από τις ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές σχετικά με τη στρατηγική διαχείριση κρίσεων στην ΕΕ που εκδόθηκαν από την ομάδα κύριων επιστημονικών συμβούλων της ΕΕ[16] εξάγεται το συμπέρασμα ότι η αποδοτική διαχείριση κρίσεων συνεπάγεται την ενδυνάμωση της διακυβέρνησης της ΕΕ, την ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών, τη βελτιστοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων, την προώθηση της κοινωνικής συνεργασίας και τη διασφάλιση προσβάσιμων δεδομένων για αποτελεσματική επικοινωνία.

Στρατηγική διαχείριση κρίσεων στην ΕΕ: βελτίωση της πρόληψης κρίσεων, της ετοιμότητας, της αντιμετώπισης και της ανθεκτικότητας της ΕΕ

Από τις ανεξάρτητες επιστημονικές συμβουλές σχετικά με τη στρατηγική διαχείριση κρίσεων στην ΕΕ, οι οποίες εκδόθηκαν από την ομάδα κύριων επιστημονικών συμβούλων προς το σώμα των Ευρωπαίων Επιτρόπων, διαπιστώθηκε ότι η ΕΕ θα πρέπει:

1. να αναπτύξει χάρτη πορείας για τη δημιουργία συνεργειών μεταξύ της υφιστάμενης νομοθεσίας και των υφιστάμενων μέσων·
2. να αντιμετωπίζει τις αλυσιδωτές και διασυνοριακές κρίσεις με την ενίσχυση της ευρωπαϊκής διακυβέρνησης για τη στρατηγική διαχείριση κρίσεων·
3. να ενισχύσει την ανθεκτικότητα των κρίσιμων υποδομών έναντι των αλυσιδωτών επιπτώσεων·
4. να καταστήσει περισσότερο κλιμακούμενα, ταχέως εφαρμόσιμα και αποδοτικότερα τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά μέσα και τους πόρους της ΕΕ·
5. να συνεργαστεί στενά με την κοινωνία για την αποτελεσματική διαχείριση των κρίσεων· και
6. να παρέχει διαλειτουργικά δεδομένα υψηλής ποιότητας και εύληπτες πληροφορίες για τη διαχείριση κρίσεων.

Εκτός από την αναγνωρισμένη ανάγκη ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της Ευρώπης έναντι των κλυδωνισμών σε πολιτικό επίπεδο, εννέα στους δέκα Ευρωπαίους θεωρούν ότι είναι σημαντικό η ΕΕ να συνδράμει στον συντονισμό της αντιμετώπισης καταστροφών στην ΕΕ και σε άλλες χώρες[17]. Επιπλέον, το 94 % των Ευρωπαίων πολιτών πιστεύει πως, όταν επέρχεται μια καταστροφή σε χώρα της ΕΕ η οποία δεν διαθέτει επαρκή ικανότητα να τη χειριστεί μόνη της, άλλες χώρες της ΕΕ θα πρέπει να παρέχουν βοήθεια.

[16] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας, *Strategic crisis management in the EU — Improving EU crisis prevention, ready, response and resilience* (Στρατηγική διαχείριση κρίσεων στην ΕΕ — Βελτίωση της πρόληψης κρίσεων, της ετοιμότητας, της αντιμετώπισης και της ανθεκτικότητας της ΕΕ), Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2022 <https://data.europa.eu/doi/10.2777/517560>.

[17] Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Πολιτική προστασία — Ευρωβαρόμετρο (Φεβρουάριος 2024), 2977 / SP541, <EU civil protection - February 2024 - Eurobarometer survey (europa.eu) [Πολιτική προστασία στην ΕΕ — Φεβρουάριος 2024 — Έρευνα Ευρωβαρόμετρου]>.

4. Προοπτικές — Διδάγματα από το παρελθόν για την ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ να αντιμετωπίζει κρίσεις

Οι ζημίες από καταστροφικά συμβάντα καταγράφουν μαζική άνοδο, ενώ η συνολική ικανότητα απορρόφησης και ανάκαμψης από τέτοιου είδους κλυδωνισμούς είναι περιορισμένη. Συνεπώς, η ΕΕ αντιμετωπίζει την πρόκληση να διασφαλίσει ότι η ευρωπαϊκή προσέγγιση στη διαχείριση κρίσεων θα είναι ανθεκτική στις μελλοντικές εξελίξεις. Αυτό απαιτεί έναν ισχυρό ΜΠΠΕ που μπορεί να προσαρμόζεται στο διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο των κινδύνων. Ανταποκρινόμενη σε αυτό, η Επιτροπή εκπόνησε πέντε στρατηγικές συστάσεις.

Σύσταση 1: Ενίσχυση των ικανοτήτων επιχειρησιακής αντίδρασης του ΜΠΠΕ

Η επιτυχία του ΜΠΠΕ στηρίζεται ουσιαστικά στις ικανότητες των κρατών μελών. Αυτές οι βάσεις πρέπει να ενισχυθούν περαιτέρω, με παράλληλη προώθηση της βαθύτερης συμμετοχής στο πλαίσιο τόσο της ευρωπαϊκής δεξαμενής πολιτικής προστασίας (ECPP) όσο και του rescEU. Είναι ζωτικής σημασίας τόσο η ECPP όσο και το rescEU να αποκτήσουν τα κατάλληλα εφόδια, ώστε να αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τους διασυνοριακούς, μεγάλης κλίμακας κινδύνους του μέλλοντος.

Οι ικανότητες του ΜΠΠΕ θα πρέπει να ενισχυθούν με βάση τα κενά που εντοπίστηκαν μέσω κοινής ανάλυσης σεναρίων και ολοκληρωμένης αξιολόγησης των αναγκών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ παράλληλα πρέπει να συνεκτιμηθούν η σχέση πολιτικής προστασίας και ασφάλειας και οι μελλοντικές ανάγκες διαλειτουργικότητας ως σημαντική στρατηγική κατευθυντήρια γραμμή για το μέλλον. Σε τομείς όπου εντοπίζονται κοινές ανάγκες και κίνδυνοι, η περαιτέρω επέκταση του rescEU είναι η πλέον οικονομικά αποδοτική εναλλακτική λύση, καθώς και δυναμική απόδειξη της ευρωπαϊκής αλληλεγγύης και της δέσμευσης της ΕΕ για συλλογική ανθεκτικότητα και αντιμετώπιση.

Επιπλέον, ο ΜΠΠΕ πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόζεται συνεχώς στις εξελισσόμενες τεχνολογίες και να διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στην ανάπτυξη και την προώθηση αποτελεσματικών και αποδοτικών εργαλείων και μέσων για την αντιμετώπιση καταστροφών.

Σύσταση 2 — Ενίσχυση της πρόληψης και της ετοιμότητας της ΕΕ μέσω του διατομεακού συντονισμού, μιας προσέγγισης για όλους τους κινδύνους και ενός ισχυρού Κέντρου Συντονισμού Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών

Η ενεργή συμμετοχή όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών σε όλα τα στάδια της πρόληψης καταστροφών, της ετοιμότητας και της αντιμετώπισης στο πλαίσιο μιας προσέγγισης για το σύνολο της κοινωνίας / όλους τους κινδύνους είναι επιτακτική. Το ΚΣΑΕΑ έχει αποδείξει την ικανότητά του να συνεργάζεται στενά με διάφορες υπηρεσίες κατά τη διάρκεια πολύπλοκων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και κρίσεων (ιδίως σε τομείς όπως ο ΧΒΡΠ, οι πολιτικές/στρατιωτικές υπηρεσίες, ο κυβερνοχώρος, οι υβριδικές απειλές, η υγεία, η υλικοτεχνική υποστήριξη για την προξενική βοήθεια και η κλιματική αλλαγή). Ο κατακερματισμός σε περαιτέρω τομεακές δομές αντιμετώπισης δεν ενδείκνυται για την αντιμετώπιση πολύπλοκων σεναρίων και συνεπώς θα πρέπει να αποφεύγεται. Η αναβάθμιση του ΚΣΑΕΑ ως διατομεακού κόμβου αντιμετώπισης κρίσεων της Επιτροπής θα συγκεράσει τομεακή εμπειρογνωσία από διάφορους τομείς πολιτικής, διασφαλίζοντας τη συνολική επιχειρησιακή συνοχή και αποτελεσματικότητα στο πλαίσιο ενός καλύτερα ολοκληρωμένου συστήματος αντιμετώπισης κρίσεων της ΕΕ.

Κατά συνέπεια, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι όλες οι ενωσιακές και εθνικές διαδικασίες είναι ευθυγραμμισμένες[18], ώστε να διασφαλίζεται η ανθεκτικότητα ήδη από τον σχεδιασμό. Ο πυλώνας πρόληψης του ΜΠΠΕ πρέπει να συνδεθεί καλύτερα με άλλες πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ που έχουν την ικανότητα να επηρεάσουν την ανθεκτικότητα της κοινωνίας.

Επιπλέον, η αντιμετώπιση μη στρατιωτικών καταστροφών με συνιστώσες ασφάλειας ή άμυνας απαιτεί συστηματικό συντονισμό μεταξύ των πολιτικών αρχών και των αρχών ασφάλειας και άμυνας σε όλα τα στάδια του κύκλου διαχείρισης καταστροφών. Η μη στρατιωτική και η στρατιωτική ετοιμότητα θα πρέπει να είναι συμπληρωματικές και να καλύπτουν το σύνολο της κοινωνίας. Το ΚΣΑΕΑ θα πρέπει να εντείνει τη συνεργασία του με το ΝΑΤΟ, την ΕΥΕΔ και τον ΟΗΕ (Γραφείο Συντονισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων — OCHA), διευκολύνοντας την ομαλή αντίδραση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με το κλίμα ή σε σενάρια συγκρούσεων. Το ίδιο ισχύει και για την ανταλλαγή με επιλεγμένους διεθνείς οργανισμούς και χώρες που διαθέτουν εξειδικευμένες γνώσεις και ικανότητες ζωτικής σημασίας για τη διαχείριση μειζόνων καταστροφών.

Επιπλέον, θα πρέπει να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για την ενίσχυση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα σε επίπεδο ΕΕ σε εξειδικευμένα καθήκοντα πολιτικής προστασίας που σχετίζονται με την πρόληψη, την ετοιμότητα και την αντιμετώπιση. Αυτό συνεπάγεται τη θέσπιση ρυθμίσεων στρατηγικής συνεργασίας με σχετικούς ιδιωτικούς φορείς, με σαφώς καθορισμένο πεδίο εφαρμογής.

Σύσταση 3 — Εξορθολογισμός της ανταλλαγής γνώσεων και εμπειρογνωσίας σχετικά με τον εντοπισμό κινδύνων και την έγκαιρη προειδοποίηση

Οι καταστροφές σε ενωσιακό, διασυνοριακό και διατομεακό επίπεδο και σε πολλές χώρες πρέπει να τεθούν σε πιο εξέχουσα θέση στις σχετικές ευρωπαϊκές και εθνικές εκτιμήσεις κινδύνων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την επέκταση της ανάλυσης των υποκείμενων παραγόντων κινδύνων και αναδυόμενων απειλών, την αξιοποίηση των υφιστάμενων πόρων σε όλους τους τομείς τόσο σε ενωσιακό όσο και σε εθνικό επίπεδο, καθώς και με τη χρήση των γνώσεων και της εμπειρογνωσίας που διατίθενται από τρίτους. Αυτό θα μπορούσε να αποτυπωθεί σε μια πιο ολοκληρωμένη επισκόπηση των κινδύνων από την ΕΕ, η οποία θα γεφυρώσει όλους τους τομείς[19].

Επιπλέον, θα πρέπει να αυξηθεί η ανταλλαγή γνώσεων από τις εθνικές αρχές πολιτικής προστασίας, ιδίως όσον αφορά την εξαιρετικά εξειδικευμένη εμπειρογνωσία που σχετίζεται με καταστροφές χαμηλής πιθανότητας επέλευσης με υψηλό αντίκτυπο. Συνεπώς, είναι σημαντικό να ενισχυθούν η ανταλλαγή πληροφοριών και η διαλειτουργικότητα των συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης σε όλα τα κράτη μέλη με μια προσέγγιση για όλους τους κινδύνους. Ο ΜΠΠΕ / το ΚΣΑΕΑ είναι σε θέση να συντονίσει αυτήν την προσπάθεια.

Επιπρόσθετα, μια ευέλικτη και ολοκληρωμένη ευρωπαϊκή δομή διαχείρισης καταστροφών απαιτεί συστηματικότερη ανταλλαγή γνώσεων σε όλα τα επίπεδα. Ο ΜΠΠΕ θα πρέπει να

[18] Μεταξύ άλλων, με τη χρήση του Μέσου Τεχνικής Υποστήριξης (TSI) και του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

[19] Θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος της υπηρεσίας διαχείρισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης του Copernicus σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Μόλις τεθεί σε λειτουργία, η νέα δορυφορική υπηρεσία προειδοποίησης έκτακτης ανάγκης (EWSS) του Galileo θα αποτελέσει σημαντικό συμπλήρωμα των υφιστάμενων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης.

ενισχυθεί περαιτέρω ώστε να συνδέει τα επιστημονικά ιδρύματα και τα κράτη μέλη και να θέτει τις επιστημονικές γνώσεις στη διάθεση όλων των σχετικών ενδιαφερόμενων μερών.

Όλες οι υπηρεσίες θα πρέπει να είναι ενήμερες για τον ρόλο της Επιτροπής στις προσπάθειες επικοινωνίας σχετικά με τον κίνδυνο καταστροφών και τις κρίσεις, ώστε να παρέχεται προστιθέμενη αξία στα κράτη μέλη και στους Ευρωπαίους πολίτες.

Σύσταση 4 — Εξέταση και αντιμετώπιση των αναγκών των ευάλωτων ομάδων στις υφιστάμενες ρυθμίσεις πρόληψης, ετοιμότητας και αντιμετώπισης

Πρόσφατα γεγονότα, όπως οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές και ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας, κατέδειξαν ότι οι ευάλωτες ομάδες υφίστανται δυσανάλογο πλήγμα κατά τη διάρκεια μειζόνων καταστροφών. Έχει ζωτική σημασία να ενισχυθούν η συνεκτίμηση και η αντιμετώπιση των αναγκών αυτών των ευάλωτων ομάδων —ιδίως των ατόμων με αναπηρία, των ηλικιωμένων και των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων— στο πλαίσιο των υφιστάμενων ρυθμίσεων πρόληψης, ετοιμότητας και αντιμετώπισης.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την εφαρμογή διαφόρων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των προσαρμοσμένων συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης και μηχανισμών προειδοποίησης, διασφαλίζοντας ότι τα προειδοποιητικά μηνύματα είναι προσβάσιμα, σαφή και εφαρμόσιμα και ότι παρέχονται σε πολλές γλώσσες για την προσέγγιση όλων των τμημάτων του πληθυσμού, υλοποιώντας εξατομικευμένες δράσεις ετοιμότητας και αντιμετώπισης, ενσωματώνοντας συστηματικά τις ευάλωτες ομάδες στις εκτιμήσεις κινδύνων και ενισχύοντας την εκπροσώπησή τους στον σχεδιασμό της διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών.

Σύσταση 5 — Ενίσχυση του προϋπολογισμού και αύξηση των συνεργειών και της ενσωμάτωσης στα σχετικά μέσα της ΕΕ για τη διασφάλιση μακροπρόθεσμης ευρωπαϊκής διαχείρισης καταστροφών σε διατομεακό και διασυνοριακό επίπεδο

Έχει ζωτική σημασία να διασφαλιστεί ότι οι επενδύσεις της ΕΕ στο πλαίσιο του ΜΠΠΕ είναι εξίσου αποτελεσματικές και αποδοτικές, με έμφαση στη βιωσιμότητα, ώστε να έχουν μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στην ανθεκτικότητα της Ευρώπης και στη ζωή των Ευρωπαίων πολιτών. Επιπρόσθετα, η ενίσχυση του προϋπολογισμού είναι απαραίτητη όταν οι επενδύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποδεικνύονται οικονομικά αποδοτικές και αποφέρουν προστιθέμενη αξία.

Επιπλέον, η διαχείριση του κινδύνου καταστροφών στην Ευρώπη πρέπει να ενσωματωθεί σε όλα τα σχετικά χρηματοδοτικά μέσα της ΕΕ. Δεδομένου του αυξανόμενου κινδύνου καταστροφών και των επιπτώσεών τους στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική ανάπτυξη στην ΕΕ, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η διαχείριση του κινδύνου καταστροφών ενσωματώνεται σε όλα τα σχετικά χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ ως επενδυτική προτεραιότητα. Κάθε ευρώ που δαπανάται σε αυτόν τον τομέα εξοικονομεί σημαντικά ποσά από το κόστος αντιμετώπισης, όπως είναι ιδιαίτερα εμφανές στο πλαίσιο των δασικών πυρκαγιών (περίπου 2 δισ. EUR ετησίως).

Επιπλέον, προκειμένου να συμπληρώσει το υφιστάμενο πλαίσιό του, ο ΜΠΠΕ απαιτεί μεγαλύτερη ευελιξία για την προσαρμογή των οικείων ρυθμίσεων αντίδρασης και χρηματοδότησης για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών σε πολύπλοκες ή παρατεταμένες κρίσεις, ενδεχομένως μέσω ειδικών μηχανισμών χρηματοδότησης σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Οι αρχές πολιτικής προστασίας, τα κράτη μέλη και η Επιτροπή θα επωφεληθούν

από απλουστευμένα ποσοστά συγχρηματοδότησης και πιο ευέλικτες διαδικασίες απευθείας ανάθεσης συμβάσεων. Τα μέτρα αυτά θα ενισχύσουν τελικά την ευελιξία και την ικανότητα του ΜΠΠΕ να παρέχει εγκαίρως εξατομικευμένη απάντηση στις κρίσεις.

5. Συμπέρασμα

Για να αντιμετωπιστεί η νέα πραγματικότητα της Ευρώπης, είναι πλέον καιρός η Επιτροπή να αναπτύξει περαιτέρω μια ολοκληρωμένη προσέγγιση διαχείρισης κρίσεων που θα είναι σε θέση να φέρει σε επαφή όλες τις αρμόδιες υπηρεσίες της Επιτροπής ώστε να συνεργάζονται συντονισμένα, υποστηρίζοντας αποτελεσματικά και συμπληρώνοντας τις προσπάθειες των κρατών μελών σε όλο το φάσμα της πρόληψης, της ετοιμότητας και της αντιμετώπισης. Κατά συνέπεια, αυτή η ενισχυμένη προσέγγιση θα πρέπει να καλλιεργήσει την πρόληψη, να ενισχύσει την ετοιμότητα και να διευκολύνει την ταχεία και αποδοτική αντίδραση στις καταστροφές τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε επίπεδο Ένωσης.

Σε επίπεδο Επιτροπής, απαιτείται οριζόντια προσέγγιση προκειμένου να βελτιωθεί η συνοχή και να αποφευχθούν οι επαναλήψεις και οι αλληλεπικαλύψεις, με παράλληλη αξιοποίηση πιθανών συνεργειών. Το ΚΣΑΕΑ είναι το φυσικό και πλέον αρμόδιο συντονιστικό όργανο για την κατανόηση, την ανάλυση, τον συντονισμό και την κινητοποίηση δράσεων σε όλους τους σχετικούς τομείς και τις διαστάσεις της διαχείρισης καταστροφών. Ο κατακερματισμός σε πληθώρα μέσων μεταξύ των διαφόρων υπηρεσιών θα οδηγούσε σε ανεπάρκειες και πιθανές αλληλεπικαλύψεις, παρεμποδίζοντας συνεπώς την ολοκληρωμένη, ανθεκτική και αποτελεσματική διαχείριση των κρίσεων στην Ευρώπη που αναμένουν οι Ευρωπαίοι πολίτες.

Επιπλέον, για να αντιμετωπιστούν οι κύριες προκλήσεις για τη διαχείριση κρίσεων κατά την επόμενη δεκαετία, δηλαδή η κλιματική αλλαγή και οι εξελισσόμενες απειλές κατά της ασφάλειας, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να αναβαθμίσουν τη στρατηγική τους ετοιμότητα, σε στενή συνεργασία με τα βασικά ενδιαφερόμενα μέρη και τους εταίρους τους. Η ενίσχυση του rescEU, του πλέον αποτελεσματικού και αποδοτικού εργαλείου σε επίπεδο ΕΕ, θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα της Ένωσης έναντι απειλών που θα μπορούσαν να έχουν αντίκτυπο στον θεμελιώδη ιστό της ευρωπαϊκής κοινωνίας.